

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Josefa Baxy a soudců JUDr. Marie Žiškové a JUDr. Zdeňka Kühna v právní věci žalobce: **L. K.**, zastoupen JUDr. Tomášem Plavcem, advokátem se sídlem Rooseveltova 335, Chrudim, proti žalovanému: **Katastrální úřad pro Pardubický kraj, katastrální pracoviště Chrudim**, se sídlem Novoměstská 172, Chrudim, o žalobě na ochranu před nezákonným zásahem žalovaného, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové, pobočky v Pardubicích, ze dne 14. 12. 2011, čj. 52 A 49/2011 – 39,

takto:

Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové, pobočky v Pardubicích, ze dne 14. 12. 2011, čj. 52 A 49/2011 – 39, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

I.
Vymezení věci

[1] Žalobou ze dne 23. 9. 2011 se žalobce domáhal u krajského soudu ochrany před nezákonným zásahem žalovaného. Žalobní petit formuloval následovně: „*Soud zakazuje Katastrálnímu úřadu pro Pardubický kraj – katastrálnímu pracovišti v Chrudimi, aby pokračoval v porušování žalobcova práva tím, že odmítá provedení zápisu spoluvlastnického práva k pozemku parcelní číslo 3652 v k. ú. Hlinsko v Čechách (dnes veden jako část pozemku parcelní číslo st. 368/1 k. ú. Hlinsko v Čechách) v katastru nemovitostí záznamem podle rozsudku Okresního soudu v Chrudimi ze dne 30. 3. 1993, č. j. 6 C 182/1992 – 24.*“

[2] Ze skutkových okolností žalobce uvedl, že na základě dohody o vydání věci dle zákona č. 403/1990 Sb. se stal společně s pěti dalšími osobami spoluvlastníkem pozemku p. č. 3652 v katastrálním území Hlinsko v Čechách. Následně podali vlastníci tohoto pozemku (včetně žalobce) žalobu na vyklizení pozemku k Okresnímu soudu v Chrudimi. Ten jako předběžnou otázku posuzoval, kdo je vlastníkem pozemku. Dospěl k závěru, že žalobce a spol. jsou spoluvlastníky pozemku a žalobě rozsudkem ze dne 30. 3. 1993, čj. 6 C 182/1992 - 24, vyhověl. Ačkoliv tento rozsudek nabyl právní moci, vlastnické právo žalobce a ostatních spoluvlastníků do katastru nemovitostí zapsáno nebylo. Žalobce proto podal žalobu na určení vlastnického práva k pozemku. V řízení před soudem I. stupně sice byla jeho žaloba zamítnuta, usnesením Krajského soudu v Hradci Králové, pobočky v Pardubicích, ze dne 24. 9. 2009, čj. 18 Co 246/2009 – 106, však byl rozsudek soudu I. stupně zrušen a řízení bylo zastaveno z důvodu existence překážky věci pravomocně rozsouzené. Tuto překážku založilo rozhodnutí Okresního soudu v Chrudimi ve věci vyklizení pozemku. Žalobce podal dne 11. 7. 2011 návrh na zápis vlastnického práva k pozemku záznamem. Sdělením ze dne 8. 9. 2011 mu žalovaný oznámil, že návrhu nelze vyhovět.

[3] Žalobce je přesvědčen, že se žalovaný dopouští nezákonného zásahu tím, že odmítá provést zápis vlastnického práva do katastru nemovitostí. Jedinými kompetentními orgány k rozhodování o vlastnictví jsou soudy, které tuto otázku pravomocně rozhodly ve prospěch žalobce. Žalovanému nepřísluší přezkoumávat či jinak zpochybňovat rozhodnutí soudů. I kdyby předpoklady, z nichž vycházel Okresní soud v Chrudimi v řízení vedeném pod sp. zn. 6 C 182/1992 nebyly správné, tak pravomocný rozsudek je dle § 159a odst. 4 o. s. ř. závazný i pro žalovaného. Žalovaný vytváří situaci, ve které dva státní orgány rozhodují ve stejné věci odlišně, a zkracuje tak žalobce a ostatní spoluvlastníky tohoto pozemku na jejich právech, zejména právu vlastnickém, neboť dokud nebude proveden zápis jejich vlastnického práva, jsou omezeni a prakticky zbaveni možnosti s nemovitostmi disponovat.

[4] Krajský soud žalobu zamítl. V odůvodnění rozsudku, který je napaden touto kasační stížností, uvedl, že dle § 159a o. s. ř. je pro účastníky řízení a též všechny orgány závazný výrok rozsudku. Zápis vlastnického práva k nemovitosti lze do katastru nemovitostí provést jen na základě rozsudku, který ve své výrokové části obsahuje jednoznačný údaj o určení vlastnického práva. Takový rozsudek může být vydán pouze v civilním soudním řízení zahájeném na základě určovací žaloby dle § 80 písm. c) o. s. ř. Krajský soud dále poukázal na rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 620/2008. Rozsudek Okresního soudu v Chrudimi sp. zn. 6 C 182/1992 ve výroku ukládá pouze povinnost vyklidit nemovitosti, neurčuje však, kdo je vlastníkem. Katastrální úřad může vycházet jen z výroku rozsudku, nikoliv jeho odůvodnění. Je tedy nerozhodné, že se okresní soud v odůvodnění tohoto rozsudku vyjádřil v rámci posuzování předběžné otázky k tomu, kdo je vlastníkem sporného pozemku. Krajský soud dále zohlednil usnesení Krajského soudu v Hradci Králové, pobočky v Pardubicích, sp. zn. 18 Co 246/2009, jímž bylo zastaveno řízení o určovací žalobě z důvodu existence překážky věci pravomocně rozsouzené. Z odůvodnění tohoto usnesení ovšem plyne, že pokud by byla určovací žaloba založena na jiných skutečnostech, mohla by být přípustná. Po žalovaném však nelze požadovat, aby napravil důsledky toho, že si žalobce v tomto civilním řízení dostatečně nestřežil svá práva, a proto bylo řízení o žalobě zastaveno. Krajský soud

dále poukázal na to, že záznam vlastnického práva do katastru nemovitostí má pouze deklaratorní charakter, a proto jeho neprovedením nemohl být žalobce zkrácen na vlastnickém právu. Soud uzavřel, že rozsudek Okresního soudu v Chrudimi není právně relevantním podkladem pro záznam vlastnického práva k pozemku. Postup žalovaného tedy nelze ve vztahu k této listině shledat nezákonným.

[5] Krajský soud dále dospěl k závěru, že záznam vlastnického práva k předmětnému pozemku ve prospěch žalobce nemohl žalovaný provést ani na základě dohody o vydání nemovitosti dle zákona č. 403/1990 Sb. ze dne 25. 3. 1991, která byla registrována pod čj. RE 244/91. Pozemek p. č. 3652, který je dnes veden jako část stavební parcely č. 368/1, byl původně označen a veden jako díl „c“ stavební parcely č. 491 vymezený geometrickým plánem č. 67/91. Díl „c“ nebyl v okamžiku vydání stavební parcely č. 491 její součástí, nýbrž byl součástí stavební parcely č. 368. Právo hospodaření se stavební parcelou č. 368 náleželo organizaci MOTOTECHNA s. p., což plyne z hospodářské smlouvy ze dne 1. 1. 1982, čj. 5/in/81, a geometrického plánu č. 67/91. MOTOTECHNA tuto parcelu zahrnující i díl „c“ vydala dohodou o vydání věci registrovanou pod čj. RE 25/91 panu S. a paní P. ještě předtím, než byla stavební parcela č. 491 vydána žalobci a spol. Byl-li tedy sporný díl „c“ vydán panu S. a paní P., nemohl být později vydán ještě jednou na základě dohody o vydání věci registrované pod čj. RE 244/91. Tyto závěry, které jsou obsaženy ve sdělení žalovaného ze dne 5. 1. 2010 o neprovedení záznamu, žalobce v žalobě nenapadl, neuvedl žádné konkrétní argumenty zpochybňující závěry ve vztahu k dohodě o vydání věci.

[6] Jelikož ani jeden z dokumentů, na něž se žalobce odvolal, není dle krajského soudu dostatečným podkladem pro zápis vlastnického práva žalobce a spol. do katastru nemovitostí, je třeba hodnotit postup žalovaného jako zákonný. Proto jej nelze označit za nezákonný zásah ve smyslu § 82 s. ř. s., a soud tedy žalobu zamítl.

II.
Shrnutí argumentů obsažených v kasační stížnosti

[7] Proti rozsudku krajského soudu podal žalobce (dále jen „stěžovatel“) včasnou kasační stížnost. Opětovně v ní rekapituluje vývoj sporu o vlastnické právo k pozemku p. č. 3652 v katastrálním území Hlinsko. Stěžovatel poukazuje zejména na to, že judikatura týkající se přípustnosti žalob na určení vlastnického práva se postupem času měnila. Změnu judikatury nelze použít v neprospěch účastníka řízení, který byl v původním řízení úspěšný na základě tehdy platné judikatury. V roce 1992, kdy žalobce podal žalobu na vyklizení pozemku, zastávala soudní praxe názor, že žaloba na plnění (vyklizení nemovitosti) má přednost. Žaloby na určení nebyly v té době přijímány (např. rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích sp. zn. 5 Co 1095/91). Teprve mnohem později začaly soudy razit zásadu, že podkladem pro zápis do katastru nemovitostí má být rozsudek o žalobě na určení. Musely ovšem současně připustit, že i rozsudky ve věcech žalob na vydání nemovitosti nebo na uzavření dohody o vydání nemovitosti dle restitučních předpisů jsou podkladem pro zápis vlastnického práva do katastru nemovitostí (rozsudek NSS sp. zn. 4 Aps 2/2005, 3 Cdon 97/97, 3 Cdon 288/96, 22 Cdo 812/2000).

Nelze tedy bezvýjimečně lpět na zásadě, že podkladem pro zápis může být pouze rozsudek o určení vlastnictví.

[8] Stěžovatel vždy postupoval v souladu s judikaturou, žalobě na vyklizení nemovitosti bylo vyhověno. Nelze ho nutit, aby poté, co jeden spor pravomocně vyhrál, zahajoval spor další, v němž se bude téhož domáhat na základě jiných skutkových tvrzení. Spor o vlastnictví k pozemku byl mezi stranami již jednou pravomocně rozhodnut a tímto rozhodnutím je katastrální úřad vázán, není oprávněn přezkoumávat jeho správnost. Rozhodnutím krajského soudu a postupem žalovaného se stěžovatel dostal do bludného kruhu mezi rozhodnutími soudů a správních orgánů, neboť každý rozhoduje zcela rozdílně a kritizuje činnost jiného státního orgánu. Podkladem pro zápis vlastnického práva stěžovatele je nejen dohoda o vydání věcí, ale i rozsudek Okresního soudu v Chrudimi, který vyřešil spor mezi účastníky vyplývající z výkladu obsahu této dohody. Vznikla absurdní situace, neboť katastrální vlastník je na základě pravomocného rozsudku okresního soudu povinen pozemek vyklidit, neboť není jeho vlastníkem, na druhé straně však dle žalovaného a krajského soudu bude tento „nevlastník“ navždy evidován jako vlastník pozemku.

[9] Stěžovatel navrhuje, aby Nejvyšší správní soud rozsudek krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

III.
Vyjádření žalovaného ke kasační stížnosti

[10] Žalovaný ve svém vyjádření ze dne 27. 1. 2012 uvedl, že se plně ztotožňuje s rozsudkem krajského soudu. Jelikož stěžovatel v kasační stížnosti neuvádí žádné nové argumenty, odkazuje žalovaný na své vyjádření k žalobě. Dále poukázal na to, že Krajský soud v Hradci Králové, pobočka v Pardubicích, v usnesení čj. 18 Co 246/2009 – 106 nenařídil žalovanému, aby provedl záznam vlastnického práva ve prospěch žalobce a spol. i podle rozsudku na plnění. Soud naopak uvedl, že jediným možným podkladem pro záznam vlastnického práva v katastru nemovitostí je v případě žalobce a spol. dohoda o vydání věci (pokud ovšem byly na základě této dohody předmětné pozemky vydány). Žalovaný proto navrhuje, aby byla kasační stížnost zamítnuta.

IV.
Právní hodnocení Nejvyššího správního soudu

[11] Kasační stížnost je důvodná.

[12] Stěžovatel uplatnil v kasační stížnosti jedinou kasační námitku, kterou lze podřadit pod § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. Stěžovatel tvrdí, že rozsudek Okresního soudu v Chrudimi vydaný ve věci žaloby na vyklizení sporného pozemku, je dostatečným podkladem pro zápis vlastnického práva do katastru nemovitostí formou záznamu.

[13] Závěry krajského soudu týkající se zápisu vlastnického práva pouze na podkladě dohody o vydání nemovitostí stěžovatel v kasační stížnosti nenapadl.

[14] Nejvyšší správní soud považuje za podstatné zdůraznit, že předmětem žaloby na ochranu před nezákonným zásahem je postup (resp. nečinnost) žalovaného, který odmítl k návrhu žalobce ze dne 8. 7. 2011 provést zápis vlastnického práva stěžovatele a spol. k pozemku, který je předmětem sporu, a to formou záznamu. Soud je proto oprávněn hodnotit pouze to, zda na základě tohoto návrhu z července roku 2011 měl žalovaný provést zápis vlastnického práva do katastru nemovitostí.

[15] Stěžovateli je třeba dát za pravdu v tom, že v minulosti zpravidla nemohly být úspěšné žaloby na určení vlastnického práva dle § 80 písm. c) o. s. ř., a to pro nedostatek existence naléhavého právního zájmu. To samozřejmě za předpokladu, že v dané věci bylo možné podat žalobu na plnění dle § 80 písm. b) o. s. ř., kterou je i žaloba na vyklizení nemovitosti a která měla v těchto případech jednoznačnou přednost (viz stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 29. 3. 1973, sp. zn. Cpj 25/73, publ. pod č. 53/1973 Sb. NS). Žaloba na určení byla judikaturou připuštěna jen ve výjimečných případech, jako např. ve věci projednávané Krajským soudem v Českých Budějovicích pod sp. zn. 7 Co 2075, 2368/94 (viz jeho usnesení ze dne 31. 10. 1994, publ. in Soudní rozhledy, č. 2/1995). V této věci se žalobce domáhal proti výlučnému vlastníkovi nemovitosti zapsanému v katastru nemovitostí určení, že je jejich spoluvlastníkem. Žaloba na vyklizení by v daném případě nemohla být účelná, neboť katastrální vlastník, byl-li by vskutku pouze spoluvlastníkem, byl nebyl povinen nemovitost vyklidit, neboť ji oprávněně užívá minimálně z titulu spoluvlastnictví. Proto za těchto okolností bylo třeba připustit žalobu na určení spoluvlastnictví.

[16] Pod vlivem této rozhodovací činnosti soudů se na základě interního pokynu Českého úřadu zeměměřického a katastrálního zapisovalo vlastnické právo k nemovitostem i na základě rozhodnutí o žalobě na vyklizení nemovitosti, resp. na základě odůvodnění takového rozhodnutí (Baudyš, P. *Žalovat na plnění nebo na určení?* Bulletin advokacie, č. 4/2000, s. 37). Tímto interním pokynem byl pokyn č. 14 ze dne 14. března 1995 čj. 92/1995 23 pro zápis údajů do katastru nemovitostí poznámkou (přístupný na http://cuzk.cz/Dokument.aspx?PRARESKOD=998&MENUID=10376&AKCE=DOC:10-POKYN_14). Dle bodu 3.2 tohoto pokynu bylo podkladem pro zápis poznámky do katastru nemovitostí potvrzení soudu, že byl podán buď návrh, kterým se navrhovatel domáhá, aby soud určil, že je oprávněným v některém právním vztahu uvedeném v § 1 odst. 1 zákona č. 265/1992 Sb. (žaloba o určení právního vztahu k nemovitosti), nebo že v soudním řízení musí soud otázku právního vztahu k nemovitosti rozhodnout (žaloba o vyklizení nemovitosti). Pokud potvrzení o podání žaloby o vyklizení nemovitosti bylo podkladem pro zápis poznámky, pak lze dle zdejšího soudu dovodit, že tento pokyn aproboval záznam vlastnického práva do katastru nemovitostí na podkladě rozsudku o vyklizení nemovitosti.

[17] Tato praxe byla kritizována, neboť podkladem pro zápis vlastnického práva nebyl výrok rozsudku na plnění, ale jeho odůvodnění, což se příčilo § 159 odst. 2 o. s. ř. (ve znění účinném do 31. 12. 2002). Dále se poukazovalo na to, že předpokladem úspěchu žaloby na vyklizení nemovitosti není vždy prokázání vlastnického práva žalobce

k nemovitosti, neboť vyklizení nemovitosti se úspěšně může domoci i její držitel či detentor, např. nájemce. To ještě více posilovalo význam odůvodnění tohoto rozhodnutí na úkor jeho výroku, neboť podkladem pro zápis vlastnického práva do katastru nemovitostí mohlo být pouze takové rozhodnutí na plnění, z jehož odůvodnění plynulo, že daná osoba je vlastníkem nemovitosti (srov. např. Baudyš, P. *op. cit. v bodě* [16] *shora*). Někteří autoři preferovali názor, že za určitých podmínek může rozsudek na vyklizení nemovitosti sloužit k zápisu vlastnického práva do katastru nemovitostí, byť současně poukazovali na řadu sporných momentů (viz Chalupa, L. *Žaloba na určení, vydání nebo vyklizení.* Právní rádce, č. 4/2001, s. 18 a násl.).

[18] Vývoj judikatury v druhé polovině 90. let 20. století vyznačující se připuštěním žalob na určení vlastnického práva i v případech, kdy lze žalovat na plnění, vytvořil předpoklady pro upuštění od této sporné (a třeba říci okolnostmi vynucené) praxe katastrálních úřadů. Tak např. v rozsudku ze dne 27. 3. 1997, sp. zn. 3 Cdon 1338/96 (publ. in Soudní judikatura pod č. 21/1997), Nejvyšší soud uvedl: „*Určovací žaloba podle § 80 písm. c) o.s.ř. je preventivního charakteru a má místo jednak tam, kde její pomocí lze eliminovat stav ohrožení práva či nejistoty v právním vztahu a k odpovídající nápravě nelze dospět jinak, jednak v případech, v nichž určovací žaloba účinněji než jiné právní prostředky vystihuje obsah a povahu příslušného právního vztahu, a jejím prostřednictvím lze dosáhnout úpravy, tvořící určitý právní rámec (onen "pevný právní základ"), který je zárukou odvrácení budoucích sporů účastníků. Tyto funkce určovací žaloby korespondují právě s podmínkou naléhavého právního zájmu; nelze-li v konkrétním případě očekávat, že je určovací žaloba bude plnit, nebude ani naléhavý právní zájem na takové určení. Přitom příslušné závěry se vážou nejen k žalobě na určení jako takové, ale také k tomu, jakého konkrétního určení se žalobci domáhají; tím je v dané věci určení neplatnosti právního úkonu (kupní smlouvy).*“ Na tyto právní závěry navázal např. v rozsudku ze dne 29. 4. 2003, sp. zn. 21 Cdo 58/2003 (rozhodnutí NS jsou přístupná na www.nsoud.cz), v němž dospěl k závěru, že „[p]*rokáže-li žalobce, že má právní zájem na tom, aby bylo určeno určité právo nebo právní poměr, přestože by mohl žalovat přímo na splnění povinnosti, nelze mu určovací žalobu odepřít. Za nedovolenou – při možnosti žaloby na plnění - lze považovat určovací žalobu jen tam, kde by nesloužila potřebám praktického života, nýbrž jen ke zbytečnému rozmnožování sporů.*“ V rozsudku ze dne 11. 7. 2002, sp. zn. 22 Cdo 1988/2000, pak Nejvyšší soud poznamenal, že z hlediska zájmu na určitosti vlastnických práv a jejich nespornosti a spolehlivosti jejich evidence v katastru nemovitostí platí, že žalobě na určení vlastnictví je třeba pro její jednoznačnost dát přednost před žalobou na plnění.

[19] V rozsudku ze dne 27. 1. 1998, sp. zn. 2 Odon 86/97 (publ. pod č. 58/1998 Sb. NS), se Nejvyšší soud vyjádřil k významu určovací žaloby pro zápis vlastnického práva do katastru nemovitostí: „*Domáhá-li se žalobce určení, že je vlastníkem nemovitosti, u níž je v katastru nemovitostí veden jako vlastník někdo jiný, má (ve vztahu k této osobě) nepochybně naléhavý právní zájem na požadovaném určení. S přihlédnutím k významu zápisu vlastnického práva v katastru nemovitostí (výpis z katastru nemovitostí slouží jako průkaz vlastnického práva) a k jeho právním účinkům (srov. např. § 11 zákona č. 265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem, ve znění pozdějších předpisů) je odůvodněn závěr, že právní postavení žalobce je za této situace nejisté a že bez požadovaného určení by jeho právo mohlo být i ohroženo. Protože soudní rozhodnutí o určení vlastnického práva k nemovitosti je podkladem pro provedení změny v zápisu v katastru nemovitostí (srov. § 7*

zákona č. 265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem, ve znění pozdějších předpisů), je žaloba o určení vlastnického práva způsobilým právním prostředkem k odstranění nejistoty o skutečných právních vztazích mezi účastníky."

[20] Je tedy nepochybné, že od konce 90. let 20. století se může osoba, která není zapsána jako vlastník v katastru nemovitostí, ale tvrdí své vlastnické právo, domáhat určení vlastnického práva žalobou dle § 80 písm. c) o. s. ř. Žaloba na určení má v takovém případě přednost před žalobou na plnění.

[21] Ukončit posouzení kasační námitky závěrem, že dle aktuální judikatury je třeba pro účely zápisu vlastnického práva do katastru nemovitostí v případě sporu o existenci vlastnického práva preferovat žalobu na určení, by bylo s ohledem na specifické okolnosti daného případu nedostatečné. Je tudíž třeba zabývat se otázkou, zda je v možnostech stěžovatele dosáhnout projednání žaloby na určení, že je spolu s dalšími spoluvlastníky vlastníkem sporného pozemku.

[22] Z obsahu správního spisu plyne, že stěžovatel a spol. se úspěšně domáhal vyklizení sporného pozemku panem S. a paní P., jímž měl být tento pozemek dle jejich tvrzení vydán státním podnikem MOTOTECHNA. Z odůvodnění pravomocného rozsudku jednoznačně plyne, že okresní soud dospěl při projednávání této žaloby na plnění k závěru, že stěžovatel a spol. jsou spoluvlastníky tohoto pozemku. Pan S. a paní P. užívali tedy tento pozemek neoprávněně, a proto okresní soud vyhověl žalobě na vyklizení pozemku. K tomu je třeba zdůraznit, že stěžovatel jednal racionálně a zcela v souladu se soudobou judikaturou se domáhal ochrany vlastnického práva cestou žaloby na vyklizení pozemku (žalobou na plnění) a nikoliv žalobou na určení vlastnického práva (viz judikatura cit. v bodě [15] shora).

[23] S odstupem cca. 14 let podal stěžovatel a spol. žalobu na určení vlastnického práva proti panu A. a paní B., singulárním právním nástupcům pana S. a paní P., od nichž nabyli vlastnické právo k předmětnému pozemku kupní smlouvou ze dne 24. 8. 1998. Žalobu na určení okresní soud zamítl. Na základě odvolání však byl zamítavý rozsudek Krajským soudem v Hradci Králové, pobočkou v Pardubicích, zrušen a řízení bylo zastaveno pro existenci překážky věci rozsouzené (*res iudicata*). Tuto překážku představuje dle krajského soudu pravomocný rozsudek Okresního soudu v Chrudimi ve věci žaloby na vyklizení, jímž byla posouzena otázka vlastnického práva k pozemku. Toto rozhodnutí krajského soudu se stalo pravomocným a konečným rozhodnutím ve věci žaloby na určení vlastnického práva.

[24] Žalovanému ani správním soudům nikterak nepřísluší hodnotit, tím méně pak přehodnocovat právní závěry krajského soudu jakožto soudu odvolacího, který dospěl k závěru, že projednání žaloby na určení brání překážka věci rozsouzené. Tento závěr je třeba respektovat. Tím spíše, že judikatura týkající se posuzování překážky věci rozsouzené nedoznala od té doby žádných relevantních změn. Na žalovaném a správních soudech je, aby z tohoto rozhodnutí vyvodili odpovídající a okolnostem případu stěžovatele přiléhavé závěry.

[25] Na podporu závěru učiněného civilními soudy v řízení o žalobě na určení vlastnického práva lze poukázat na konstantní judikaturu Nejvyššího soudu, dle níž pravomocný rozsudek o žalobě na plnění vytváří z hlediska identity předmětu řízení překážku věci rozsouzené pro řízení o žalobě na určení, zda tu právo nebo právní vztah je nebo není, vycházející z téhož skutkového základu (ze stejného skutku). Je tomu tak proto, že (pravomocný) rozsudek o žalobě na plnění v sobě zahrnuje (ať již výslovně nebo mlčky) kladné nebo záporné řešení otázky (ne)existence práva nebo právního vztahu, jež by měla být postavena najisto určovací žalobou, a staví tedy na stejném skutkovém základě (na stejné části skutku) jako žaloba určovací (usnesení ze dne 12. 12. 2001, sp. zn. 20 Cdo 2931/99, dále usnesení ze dne 19. 9. 2002, sp. zn. 30 Cdo 1170/2002, usnesení ze dne 9. 9. 2005, sp. zn. 26 Cdo 540/2005, usnesení ze dne 20. 1. 2009, sp. zn. 26 Cdo 4757/2007; z doktríny shodně Macur, J. *Předmět sporu v civilním soudním řízení.* Brno: Masarykova univerzita, 2002, s. 139). Aplikovatelnost uvedeného právního názoru na vztah mezi žalobou na vyklizení nemovitosti a žalobou na určení vlastnického práva k nemovitosti potvrdil Nejvyšší soud v usnesení ze dne 31. 8. 2006, sp. zn. 22 Cdo 1523/2006. Byť je shora uvedený závěr předmětem kritiky ze strany odborné veřejnosti (viz David, L., Ištvánek, F., Javůrková, N., Kasíková, M., Lavický, P. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář.* I. díl. Praha: Wolters Kluwer, 2009, s. 726 – 727, dále též Dvořák, B. *Ke vztahu rozsudku o žalobě na plnění a následné žaloby určovací.* Právní rozhledy, č. 9/2008, s. 332 a násl.), judikatura na těchto závěrech setrvává (aktuálně viz usnesení NS ze dne 11. 1. 2012, sp. zn. 26 Cdo 3579/2011). Především je pak třeba zdůraznit, že v této konkrétní věci již civilní soud pravomocně rozhodl, že z důvodu existence překážky věci rozsouzené nelze určovací žalobu projednat.

[26] Krajský soud v kasační stížností napadeném rozsudku uvedl, že stěžovatel by mohl podat znovu žalobu na určení vlastnického práva, jestliže by ji založil na částečně odlišných skutkových tvrzeních. To ostatně rovněž plyne z ustálené judikatury Nejvyššího soudu, dle níž tvoří překážku věci pravomocně rozsouzené pro žalobu na určení pouze pravomocné rozhodnutí o takové žalobě na plnění, která vystihuje celý obsah a dosah sporného právního vztahu nebo práva. Z toho vyplývá, že (pravomocné) rozhodnutí o žalobě, které celý obsah a dosah sporného právního vztahu nebo práva nevystihuje, resp. nemůže - z objektivních důvodů - vystihnout, naopak překážku věci pravomocně rozsouzené pro žalobu na určení nezakládá (usnesení ze dne 21. 11. 2011, sp. zn. 26 Cdo 527/2001). Za těchto podmínek lze projednat žalobu o určení vlastnického práva k nemovitosti, ačkoliv již před tím bylo rozhodnuto o žalobě na její vyklizení (usnesení NS ze dne 29. 11. 2007, sp. zn. 22 Cdo 3163/2006).

[27] Stěžovatel a spol. postavil žalobu na vyklizení nemovitosti na skutečnosti, že pozemek nabyl do spoluvlastnictví na základě dohody o vydání dle zákona č. 403/1990 Sb. K tomu lze poznamenat, že v daném případě byla dohoda o vydání věci uzavřena dne 23. 4. 1991 a v souladu s § 5 odst. 3 zákona č. 403/1990 Sb. byla registrována státním notářstvím v Chrudimi dne 27. 6. 1991 pod č. Reg. RE 244/91. Dle § 64 odst. 3 zákona č. 95/1963 Sb., o státním notářství a o řízení před státním notářstvím (notářský řád), nastaly účinky registrace dnem, kdy bylo vydáno rozhodnutí o registraci smlouvy. Tímto okamžikem současně nabyla účinnosti dohoda o vydání nemovitosti a došlo k převodu vlastnického práva (§ 134 odst. 2 obč. zák., ve znění účinném do 31. 12. 1991). Na téže skutečnosti pak stěžovatel a spol. vystavěl i žalobu na určení vlastnického práva.

Stěžovateli nelze vyčítat, jak činí krajský soud, že dostatečně nedbal svých práv v řízení o žalobě na určení vlastnického práva z důvodu, že žalobu postavil na stejných skutkových tvrzeních jako žalobu na vyklizení nemovitosti. Stěžovatel nemůže postavit své tvrzení o tom, že je vlastníkem pozemku, na jiné skutečnosti, než že ji nabyl na základě dohody o vydání nemovitostí dle zákona č. 403/1990 Sb. Tato dohoda, která nabyla účinnosti registrací státním notářstvím, je dle tvrzení stěžovatele hmotněprávním základem jeho nároku, což ostatně stvrdil okresní soud rozsudkem ve věci žaloby na vyklizení nemovitosti. Žádných dalších skutkových tvrzení není ve vztahu k otázce nabytí vlastnického práva k pozemku třeba. Není povinností stěžovatele, aby domýšlel, či snad předstíral jiný hmotněprávní základ svého nároku, ve vztahu k němuž by posléze v řízení nemohl unést břemeno důkazní, za účelem dosažení přípustnosti žaloby na určení vlastnického práva.

[28] I kdyby stěžovatel opřel novou žalobu na určení o tvrzení, že vlastnické právo nabyl na základě dohody o vydání nemovitosti, a doplnil je zdůvodněním, že bez projednání žaloby na určení nelze dosáhnout podkladu, který by byl způsobilý k provedení záznamu vlastnického práva do katastru nemovitostí, nevedlo by to k projednání žaloby. Tímto ostatně odůvodnil již žalobu na určení vlastnického práva z roku 2007, její projednání si tím však nevymohl. Okolnost, zda je třeba žalobu projednat za účelem získání rozhodnutí, které by bylo způsobilým podkladem pro zápis vlastnického práva do katastru nemovitostí, není skutečností, která by byla s to modifikovat předmět řízení. Ten je totiž vymezen skutečnostmi (skutkovými tvrzeními), na nichž spočívá domnělý hmotněprávní nárok. Povinnost vylíčit v žalobě všechna rozhodná skutková tvrzení plyne z § 79 odst. 1 o. s. ř. (Macur, J. *op. cit. v bodě* [25] *shora*, s. 21, 35, 38 - 39). Potřeba docílit rozsudku na určení vlastnického práva za účelem provedení záznamu do katastru nemovitostí není skutkovým tvrzením, nýbrž zdůvodněním existence naléhavého právního zájmu. Otázku splnění podmínky naléhavého právního zájmu pro podání žaloby na určení, jejíž nedostatek vede k zamítnutí žaloby, je třeba odlišovat od existence překážky věci rozsouzené, která představuje neodstranitelný nedostatek podmínek řízení a vede k zastavení řízení o žalobě.

[29] Civilní soudy dospěly k závěru, že projednání žaloby na určení vlastnického práva, které by mohlo vyústit ve vydání rozhodnutí, jež je bez jakýchkoliv pochyb listinou způsobilou pro zápis vlastnického práva do katastru nemovitostí, nelze projednat z důvodu existence překážky věci pravomocně rozsouzené. Tato překážka přitom byla založena v době, kdy žaloby na určení vlastnického práva nebyly soudní praxí připuštěny z důvodu, že je třeba preferovat žaloby na plnění (právní názor o prioritě žalob na určení v případě sporů o vlastnické právo vyjádřil Nejvyšší soud až v roce 2002, viz bod [18] shora). S ohledem na tyto specifické okolnosti posuzovaného případu je tak nezbytné považovat rozsudek ve věci vyklizení nemovitosti za listinu, na jejímž základě je možné při splnění ostatních podmínek upravujících záznam práv do katastru nemovitostí provést zápis vlastnického práva.

[30] Tento závěr není přitom v rozporu s katastrálními předpisy. Rozsudek na vyklizení nemovitosti, na jehož základě se stěžovatel domáhá zápisu vlastnického práva do katastru nemovitostí, v sobě fakticky konzumuje i rozhodnutí o tom, kdo je vlastníkem pozemku. Ostatně právě z tohoto důvodu založil uvedený rozsudek překážku věci rozsouzené ve

vztahu k žalobě na určení vlastnického práva, která tak nemohla být civilními soudy projednána (srov. usnesení NS sp. zn. 30 Cdo 1170/2002, cit. v bodě [25] shora). Dle § 7 zákona č. 265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných věcných práv do katastru nemovitostí, se zapisuje vlastnické právo do katastru nemovitostí formou záznamu na základě listin vyhotovených státními orgány, které potvrzují nebo osvědčují právní vztahy. Dle § 36 odst. 2 písm. c) vyhlášky č. 190/1996 Sb. se listinou potvrzující právní vztahy rozumělo vykonatelné rozhodnutí státního orgánu. Teprve nová katastrální vyhláška č. 26/2007 Sb. stanovila v § 39 odst. 3 písm. c), že listinou potvrzující právní vztahy je pravomocné rozhodnutí státního orgánu, z jehož výroku vyplývá obsah zápisu. S účinností od 1. 7. 2009 však byl text tohoto ustanovení změněn tak, že listinou potvrzující právní vztahy se opět rozumí pravomocné rozhodnutí státního orgánu (bez další specifikace). Z tohoto legislativního vývoje tedy plyne, že se ustoupilo od podmínky, že obsah zápisu do katastru nemovitostí musí být uveden ve výroku rozsudku.

[31] Výrok je sice esenciální částí rozsudku soudu, pouze on je závazný pro účastníky řízení a státní orgány (§ 159a odst. 1 a 4 o. s. ř.), nabývá právní moci a je vykonatelný. Neznamená to však, že odůvodnění rozsudku by bylo zcela bez jakýchkoliv účinků. Doktrína poukazuje na to, že důsledkem zvláštního řešení rozsahu překážky *rei iudicatae* rozsudků na plnění ve vztahu k pozdějším žalobám na určení není nic jiného než přiznání účinků právní moci i důvodům meritorního rozhodnutí o žalobě na plnění (ke kritice viz Dvořák, B. *op. cit. v bodě* [25] *shora*). Účelem podání žaloby na vyklizení nemovitosti bylo v nyní posuzovaném případě rozsoudit spor o vlastnické právo k nemovitosti. V této souvislosti je třeba opětovně připomenout, že dle dobové judikatury bylo třeba volit cestu žaloby na plnění. Okresní soud v Chrudimi se proto nejprve zabýval otázkou určení vlastnického práva a na základě právního posouzení této otázky pak rozhodl o navazujícím nároku stěžovatele a spol. na plnění, jenž musel být v této žalobě formálně obsažen, aby se jednalo o žalobu na plnění. Žaloba na plnění v daném případě zcela nepochybně plnila funkci žaloby určovací, jejímž cílem bylo rozhodnout spor týkající se výkladu dvou dohod o vydání nemovitosti dle zákona č. 403/1990 Sb.

[32] Krajský soud ve svém rozsudku uvedl, že stěžovatel nemohl být postupem žalovaného zkrácen na svých právech, neboť zápis vlastnického práva do katastru nemovitostí záznamem není podmínkou existence či výkonu tohoto práva. S odkazem na judikaturu Nejvyššího soudu (cit. v bodě [19] shora) je ovšem třeba dospět k závěru, že v důsledku neprovedení zápisu vlastnického práva do katastru nemovitostí je právní postavení skutečného vlastníka nejisté a mohlo by být i ohroženo. Není přitom v pravomoci civilních soudů nařídit katastrálnímu úřadu, aby vyznačil něčí vlastnictví v katastru nemovitostí (rozsudek NS ze dne 2. 4. 2001, sp. zn. 22 Cdo 2574/2000). K tomu lze využít pouze žalobu na ochranu před nezákonným zásahem správního orgánu podle soudního řádu správního. Osoby mají veřejné subjektivní právo na to, aby jejich soukromá práva či soukromé povinnosti vztahující se k nemovitostem byly předepsaným způsobem za splnění předepsaných podmínek zaznamenány ve veřejnoprávní evidenci (usnesení rozšířeného senátu NSS ze dne 16. 11. 2010, čj. 7 Aps 3/2008 – 98 ve věci *Olomoucký kraj*, publ. pod č. 2206/2011 Sb. NSS).

[33] Primárním posláním správního soudnictví je poskytovat ochranu veřejným subjektivním právům, mezi něž náleží i právo na zápis vlastnického práva do veřejné

evidence právních vztahů k nemovitostem. Správní soudy jsou tedy za této situace povinny při splnění ostatních podmínek prosadit právo stěžovatele, byť o něm bylo rozhodnuto rozsudkem o vyklizení nemovitosti, a eventuálně přikázat katastrálnímu úřadu, aby přestal mařit účinky pravomocného rozhodnutí soudu, které je v obecné rovině způsobilým podkladem pro zápis vlastnického práva do katastru nemovitostí.

[34] Nejvyšší správní soud dospěl k právnímu názoru, že s ohledem na konkrétní okolnosti této věci je rozsudek Okresního soudu v Chrudimi, jímž byla panu S. a paní P. uložena povinnost vyklidit předmětný pozemek, listinou způsobilou pro záznam vlastnického práva do katastru nemovitostí. Tímto právním názorem je krajský soud v dalším řízení vázán (§ 110 odst. 4 s. ř. s.). V dalším řízení se však musí krajský soud zabývat dalšími skutečnostmi, které doposud nezkoumal, a nemohl se tak jimi zabývat ani Nejvyšší správní soud v tomto řízení, a to zda rozsudek o vyklizení nemovitosti splňuje náležitosti upravené v § 8 zákona č. 265/1992 Sb. a § 45 vyhlášky č. 26/2007 Sb. Jde tedy o otázku, zda neexistuje nějaký jiný důvod, který by bránil zápisu vlastnického práva do katastru nemovitostí na základě rozsudku Okresního soudu v Chrudimi. K tomu si vyžádá stanovisko žalovaného.

V.
Závěr a náklady řízení

[35] S ohledem na výše uvedené dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost je důvodná, a proto zrušil rozsudek krajského soudu (§ 110 odst. 1 věta první před středníkem s. ř. s.). Krajský soud je v dalším řízení vázán právním názorem Nejvyššího správního soudu a v novém rozhodnutí rozhodne též o náhradě nákladů řízení o této kasační stížnosti (§ 110 odst. 3 a 4 s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 28. března 2012

JUDr. Josef Baxa
předseda senátu